

Klagenemnda for miljøinformasjon

Klage på behandling av miljøinformasjon til behandling for Miljøinformasjonsnemnda.

Nemndsvedtak i saksnummer: 2005/11

Klager: Hanne Brostrøm
Ved Forbrukerrådet
Postboks 317
1702 Sarpsborg

Innklaget: Nille Storbyen
Roald Amundsensvei 36
1723 Sarpsborg

Saken gjelder

Saken gjelder klage på Nille Storbyens behandling av krav om miljøinformasjon. Klager har etterspurt om produktet Glass Deco vindusglassmaling med 13 farger inneholder ftalater eller andre stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

Bakgrunn

Forbrukerrådet utførte høsten 2005 en undersøkelse av hvordan forhandlere besvarer spørsmål med hjemmel i miljøinformasjonsloven og produktkontrollloven. Ansatte i Forbrukerrådet utga seg for å være forbrukere og stilte spørsmål muntlig i butikkene, og deretter skriftlig i brev.

Ved brev av 20. oktober sendte Hanne Brostrøm sitt spørsmål til Nille Storbyen.

Ved brev av 1. november 2005 til Brostrøm sendte Nille Storbyen informasjon om produktet i form av en testrapport.

Ved brev av 28. november 2005 klaget Forbrukerrådet bedriften inn for Nemnda og anførte at Nille Storbyen ikke hadde besvart henvendelsen på en tilfredsstillende måte.

Ved brev av 1. desember 2005 sendte Nemnda underretning om klagen til Nille Storbyen, med frist til å uttale seg om saken.

Ved brev av 16. desember 2005 ga Nille Storbyen sine kommentarer.

Ved brev av 5. januar 2006 ble kommentarer oversendt til klager, ved Forbrukerrådet, som ble gitt to ukers frist til uttalelse.

Ved brev av 23. februar 2006 innga klager sine kommentarer.

Klagers anførsler

Klager, ved Forbrukerrådet, anfører at det ikke er gitt tilstrekkelig informasjon. Klager hevder at virksomheten ikke har svart konkret på spørsmålet ved å vise til en forholdsvis uforståelig

testrapport, og at det ser ut som om produktet kun er testet i forhold til enkelte tungmetaller. Klager viser til at Nemndas klagefrist er oversittet, men ber om at klagen likevel tas under behandling.

Innklagedes anførsler

Innklagde beklager at det første svaret ikke ble ansett tilstrekkelig av klager og vedlegger en fullstendig testrapport. Det anføres også at produktet ikke inneholder ftalater.

Nemndas vurdering

1 Lovanvendelse

Klagerens spørsmål gjelder innholdet av stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse i et spesifikt produkt, jf produktkontrollloven § 10 første ledd. Det er dermed produktkontrollovens regler som får anvendelse.

2 Avvisningsgrunner

Klagen er for sent innkommet etter Nemndas klagefrist i miljøinformasjonsloven § 19 nr.2.

Både miljøinformasjonsloven og forskriften om Klagenemnda for miljøinformasjon er taus vedrørende fristoversittelse. Ettersom klagenemnda er et forvaltningsorgan, må det antas at forvaltningsrettslige prinsipper om fristoppreisning kan legges til grunn for saker etter miljøinformasjonsloven.

I dette tilfellet er fristen kun oversittet med noen dager. En oppreisning vil ikke få betydning for andre enn innklagde. Klager kan, ved å sende det samme spørsmål til innklagde på nytt, igangsette en ny frist. Nemnda gir dermed fristoppreisning og klagen tas likevel under behandling.

3 Partsforhold

Bakgrunnen for kravet om miljøinformasjon er en aksjon hvor ansatte i Forbrukerrådet som privatpersoner retter henvendelser til ulike virksomheter. Selve klagen ble inngitt av Forbrukerrådet. I brev av 22. februar 2006 til Klagenemnda ga privatpersonene som hadde etterspurt informasjonen i denne aksjonen sin fullmakt til at Forbrukerrådet forfølger saken. Forbrukerrådet opptrer dermed som fullmektig for Hanne Brostrøm, som dermed er rett klager i klagesaken.

Nemnda vil bemerke at det er Forbrukerrådet som har initiert undersøkelsen, og ikke privatpersonen. Forbrukerrådet opptrer på denne måten under ”falsk flagg”, ved å utgi seg for å være en forbruker overfor virksomheten. Utgangspunktet må være at den som etterspør opplysninger opptrer åpent. Det nærmere innhold i plikten til å gi opplysninger kan etter omstendighetene variere med hvem som etterspør opplysninger. De som har plikter etter loven har dermed et rimelig krav på å vite hvem de forholder seg til. Unntak fra dette kan tenkes, men Nemnda ser ikke grunn til å gå nærmere inn på dette i nærværende sak. Selv om Nemnda etter dette i utgangspunktet er kritisk til den fremgangsmåte som er valgt, kan den likevel ikke se at fremgangsmåten i seg selv innebærer at klagen ikke kan behandles. Avvisning på dette grunnlag er heller ikke påstått av innklagde.

4 Foreligger det en informasjonsplikt?

For å falle inn under lovens virkeområde må den etterspurte informasjonen vedrøre komponenter eller egenskaper ved produktet som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, jf. produktkontrolloven § 10, jf. § 1.

4.1 Hva er ftalater?¹

Klager har etterspurt innholdet av ftalater i produktet. Ftalater er en gruppe kjemiske stoffer som blant annet brukes for å mykgjøre PVC-plast. Stoffet lekker ut til omgivelsene fra produkter, både når de suges/tygges på og etter at de er kastet. Flere av stoffene kan, dersom personer eller miljøet eksponeres i tilstrekkelig grad, gi fosterskader samt skade forplantningsevnen og miljøet. Myk PVC-plast kan brukes til blant annet regntøy, leketøy, innpakkingsmateriale, gulv- og takbelegg, kabler, tetningsmidler, maling, lim og bilpleieprodukter.

Selv om det siden 1999 har vært forbudt å bruke ftalater i leker og småbarnsprodukter beregnet på barn under tre år, finner SFT fortsatt disse stoffene i enkelte slike produkter. Nemnda er ikke kjent med at det er innført forbud mot å benytte ftalater i andre produkter.

Stoffgruppen ftalater består av mange forskjellige stoffer. Noen ftalater er klassifisert som reproduksjonsskadelige. Noen er også klassifisert som miljøskadelige. Ftalater finnes i mange produkter vi omgås daglig, og både mennesker og miljø kan derfor bli eksponert for stoffene.

4.2 Vurdering

Utgangspunktet er at virksomheten må sannsynliggjøre at informasjonen som er etterspurt faller utenfor bedriftens informasjonsplikt etter produktkontrolloven § 10. Det er ikke gjort forsøk på dette fra bedriftens side.

Det er stillet to spørsmål til Nille Storbyen;

1) Inneholder Glass Deco ftalater?

Flertallets vurdering (Jan Fougner og Eli Heiberg)

Produktkontrolloven § 10 første ledd bokstav a lyder som følgende:

”Enhver har rett til å få informasjon om

a) produktet inneholder komponenter eller har egenskaper som kan medføre virkning som nevnt i § 1”

Informasjonen kan kreves fra produsent, importør, bearbeider, omsetter eller bruker av produktet, jf. annet ledd.

Produktkontrolloven § 1 lyder som følgende:

”Denne lov har til formål å:

a) forebygge at produkter og forbrukertjenester medfører helseskade, herunder sørge for at forbrukerprodukter og forbrukertjenester er sikre,

¹ Kilde: SFTs hjemmeside <http://www.sft.no> og hjemmesiden til Miljøinformasjon i Norge <http://www.miljostatus.no>

- b) forebygge at produkter medfører miljøforstyrrelse, bl.a. i form av forstyrrelse av økosystemer, forurensning, avfall, støy og lignende,
- c) forebygge miljøforstyrrelse ved å fremme effektiv bruk av energi i produkter.”

Følgelig gis en rett til informasjon dersom et produkt inneholder ”komponenter” som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Nemndas flertall legger for sin del til grunn at det fremstår som sannsynlig at ftalater er en komponent som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Det foreligger derfor i utgangspunktet informasjonsplikt etter produktkontrolloven, i den grad ftalater er en del av produktet.

2) Inneholder Glass Deco andre stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser?

Flertallets vurdering (Jan Fougner og Eli Heiberg)

Også dette spørsmål omfattes også av loven, jf. drøftelsen foran.

Mindretallets vurdering (Håvard K. Sandnes)

Nemndas mindretall er enig i at både spørsmål 1 og 2 må besvares av bedriften i dette tilfellet, men vil knytte noen bemerkninger til vurderingen:

Der det spørres om et produkt inneholder et konkret stoff eller stoffer som inngår i en navngitt stoffgruppe (som her i spørsmål 1), er det ved vurderingen av om bedriften har informasjonsplikt, etter mindretallets mening ikke tilstrekkelig å konstatere at stoffet eller stoffgruppen i seg selv kan gi helseskade eller miljøforstyrrelse, slik flertallet synes å legge til grunn. Det avgjørende, etter mindretallets mening, er om *produktet* kan gi slike virkninger.

Under henvisning til produktkontrollovens lovtekst som inntatt foran, er lovens overordnede formål etter mindretallets mening å forebygge at *produkter* medfører helseskade eller miljøforstyrrelse. Hva som regnes som *produkt*, er definert i lovens § 2 a første ledd.

Etter sin ordlyd gir lovens § 10 første ledd bokstav a en informasjonsplikt som omfatter langt mer enn det lovens generelle formål tilsier. Formålsbestemmelsen i § 1 innebærer som nevnt at lovens generelle formål er å forebygge at produkter medfører helseskade eller miljøforstyrrelse. Tolket etter sin ordlyd gir § 10 første ledd bokstav a en informasjonsplikt som ikke bare omfatter tilfellene der *produkter* kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse men, som flertallet legger til grunn, også tilfellene der ”produktet inneholder komponenter [...] som kan medføre virkning som nevnt i § 1”. Mindretallet deler ikke flertallets tolkning av loven, og mener at loven ikke kan tas helt på ordet her. Plikten til å informere om produktet inneholder komponenter som kan medføre virkninger som nevnt i § 1, inntreder bare der produktet som sådan kan gi disse virkningene. Det vises i denne sammenheng til Ot. prp. nr. 116 (2001-2002) s. 178 første spalte, der det heter:

”En forutsetning for at produktkontrolloven kommer til anvendelse er at det gjelder produkter ”som kan forårsake helseskade eller miljøforstyrrelse”, som definert i produktkontrolloven § 1.”

Der et produkt inneholder et stoff som isolert sett kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser, hvilket mindretallet legger til grunn at de fleste stoffer vil kunne gjøre under gitte betingelser, men der produktet som sådan ikke kan forårsake slik skade eller forstyrrelse, vil det ikke foreligge informasjonsplikt etter produktkontrolloven § 10

Etter dette vil, slik mindretallet ser det, informasjonsplikten både i forhold til spørsmål 1 og 2, bero på en vurdering av om *produktet* ”Glass Deco” kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

Mindretallet vil understreke at Nemnda har svært begrenset kjennskap til produktet ”Glass Deco”, og at det således er tvilsomt om Nemnda har forutsetninger for å vurdere om produktet kan gi virkninger som beskrevet i produktkontrollloven § 1, eller ikke. Det synes imidlertid å være på det rene at produktet er en form for glassmaling, og at det i første rekke er ment brukt av barn. Det vises i denne sammenheng til testrapportene som er fremlagt og de forutsetninger disse bygger på (produktet er testet i forhold til European Standard on Safety of Toys EN71 Part 3: 1994). Mindretallet legger til grunn at *importør* av denne type produkter – ment for barn og produsert utenfor EU i land der det kanskje er færre krav knyttet til produsers helse og miljøvirkninger – har en streng kunnskapsplikt etter produktkontrollloven § 3 tredje ledd. Det importøren plikter å ha kunnskap om etter § 3 tredje ledd, plikter importøren å gi informasjon om til neste salgsledd, jf. § 10 siste ledd. Informasjonen skal gis videre til de ulike omsetningsleddene. På den måten skal innklagede, som selger produktet til sluttbruker, få tilgang på informasjonen. Informasjonsplikten etter § 10 henger nøye sammen med kunnskapsplikten etter § 3. Det vises til Ot. prp. nr. 116 (2001-2002) s. 178 første spalte, som henvist til foran.

Når det gjelder produkter som er ment for bruk av barn, som er flytende og lett kommer i kontakt med hud (produktet er i testrapportene omtalt som ”finger paint”), og som barn dermed lett også kan få i munnen, skal det ikke mye til før vilkåret om at produktet kan medføre helseskade, er oppfylt. Innklagede har ikke anført at produktet ikke kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Innklagede har dermed heller ikke forsøkt å sannsynliggjøre at produktet ikke kan gi slike virkninger. Sett hen til produktets karakter mener Nemndas mindretall at det foreligger en informasjonsplikt.

Der spørsmålet fra informasjonssøkeren er utformet slik at det spørres om et konkret produkt inneholder ”stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser”, jf. spørsmål 2, må rekkevidden av bedriftens informasjonsplikt vurderes konkret. Det vises til mindretallets bemerkninger under pkt. 5 nedenfor.

5 Er informasjonsplikten oppfylt?

Produktkontrollloven § 10 sjette ledd, henviser til miljøinformasjonsloven § 18. Etter denne bestemmelsen kan informasjon utleveres på den måten som anses hensiktsmessig. Informasjon skal være dekkende og forståelig i forhold til informasjonsbehovet.

Vedrørende spørsmål 1:

Nille Storbyen har via Per Aarskog AS gitt opplysninger om at produktet ikke inneholder ftalater. Dette er også dokumentert ved testrapport. Svaret kommer sent og i etterkant av klage til Nemnda. Nemnda legger likevel til grunn at det ikke kan pålegges noen ytterligere informasjonsplikt utover det svaret som er avgitt.

Vedrørende spørsmål 2:

Flertallets vurdering (Jan Fougner og Eli Heiberg)

Det gis ikke noe konkret svar på klagers spørsmål to. Testrapporten gir likevel et indirekte svar. En forbruker kan ikke forventes å forstå testrapporten. Rapporten viser at produktet er

testet for tungmetaller, og at slike er tilstede, men under en viss grense. Produktet har bestått en europeisk standard, men det gis ingen opplysninger om hva slags standard dette er. På denne bakgrunn kan ikke svaret som er gitt sies å være tilstrekkelig.

Nemndas flertall bemerker imidlertid at Per Aarskog har vært imøtekommende og tilbudt seg å komme tilbake med nærmere svar ved behov.

Mindretallets vurdering (Håvard K. Sandnes)

Nemndas mindretall mener at også spørsmål 2 er besvart tilstrekkelig. Mindretallet legger til grunn at spørsmålet ikke ble tilstrekkelig besvart direkte overfor klager innen de frister loven setter, men at Per Aarskog AS, i forbindelse med klagebehandlingen, har besvart spørsmålet tilstrekkelig klart ved å oversende testrapporter til Forbrukerrådet. På det tidspunktet Per Aarskog AS oversendte testrapportene, var det lagt til grunn at klager var Forbrukerrådet – og ikke Hanne Brostrøm. Slik mindretallet ser det, og i lys av at informasjonsgiver ga informasjon til Forbrukerrådet, er testene tilstrekkelig klare.

Der spørsmål fra informasjonssøkeren er utformet slik at det spørres om et konkret produkt inneholder ”stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser”, jf. spørsmål 2, må rekkevidden av bedriftens informasjonsplikt vurderes konkret. Forutsetningen for informasjonsplikt er som nevnt at produktet som sådan kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelser. Mindretallet legger videre til grunn at det må være en sammenheng mellom produktets potensielle fare for helse og miljø, og de stoffene det skal opplyses om.

Her har innklagede lagt frem testrapporter som viser at produktet er testet i forhold til en spesifisert europeisk standard, hvilket synes som en adekvat måte å besvare et så vidt omfattende spørsmål på. Ved vurderingen av at informasjonsplikten er overholdt, og at det dermed ikke er grunnlag for å *pålegge* innklagede å gi ytterligere opplysninger, legger mindretallet en viss vekt på at innklagedes representant, Per Aarskog AS, i brev til Klagenemndas sekretariat av 16. desember 2005, med kopi til Forbrukerrådet, har bedt om å bli kontaktet dersom informasjonen ikke er tilstrekkelig. Det synes ikke som om Forbrukerrådet har fulgt opp denne invitasjonen. Mindretallet vil bemerke at en informasjonssøker som i første rekke er opptatt av informasjon – og ikke av å produsere klagesaker – antakelig ville fulgt opp invitasjonen, og at det gjennom dialog mellom informasjonssøker og bedriften kunne vært avklart nærmere hvilken informasjon som etterspørres. Når det ikke er gjort, og spørsmålet fremdeles er meget generelt, er det ikke grunn til å kreve mer utfyllende svar fra bedriften.

Vedtak

Med hjemmel i lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser § 19 fattes følgende vedtak:

- Klagen tas ikke til følge for så vidt gjelder spørsmål 1.
- Nille Storbyen pålegges innen 30 dager fra dette vedtakets dato å besvare klagers spørsmål 2 om informasjon om produktet Glass Deco inneholder stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages. Vedtaket regnes som særlig tvangsgrunnlag etter lov av 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven) kapittel 13 og kan bringes inn for domstolene.

Oslo, 25. april 2006

Jan Fougner
Leder

Håvard K. Sandnes

Eli Heiberg